

NOVO DJELO O OPROSTIMA

Charles card. Journet, *Teologia delle indulgenze*, prijevod s francuskog, Ancora, Rim, 1966, strana 68

Ovu je knjižicu napisao veliki katolički suvremeni teolog, Švicarac Charles Journet, pisac odličnog djela *L'Eglise du Verbe Incarné*, Paris 1951. radi kojeg je dobio od pape Pavla VI kardinalski šešir. Knjižicu su dobili svi biskupi svijeta kao božićni dar (1966) od pape Pavla VI. Mislim da je papa tim gestom htio biskupima na poseban način preporučiti mišljenje o oprostima koje kard. Journet u svojoj knjižici zastupa. To je posebno važno stoga što je papa Pavao VI u svojoj božićnoj čestitki kardinalskom zboru navijestio da će Sveta Stolica uskoro izdati jedan dokumenat kojim će biti reformirana praksa oprosta u svjetlu novih teoloških istraživanja, osobito u svjetlu istraživanja kard. Journeta.

Knjižica ima dva dijela.

U prvom dijelu kard. Journet obrađuje temelje nauke o oprostima, a u drugom dijelu obrađuje samu nauku o oprostima.

U prvom dijelu autor postavlja tezu da se oprost odnose na »oprostenje vremenite kazne za već oproštene grijeh«. Ta se nauka razvila, on tvrdi, malo-pomalo: iz nauke Evandelja i sv. Pavla o grijehu; iz nauke o situaciji u kojoj se nalazi grešnik u odnosu prema Bogu i u odnosu prema kozmosu (jer grijeh unosi nered u naše kozmičke odnose); iz nauke o naravi oprosta koji nam dolazi od Boga preko Krista; iz nauke

o sudjelovanju koje je Krist namijenio svojoj Crkvi u opraštanju grijeha pomoću sakramenata krštenja i pokore i pomoću vlasti povjerene od Krista Crkvi da »vezuje i razrješuje«; iz nauke o ulozi samoga grešnika koji, potaknut milošću, prelazi iz stanja grijeha u stanje opravdanja i ljubavi Božje; iz nauke o naravi pomoći koju može primiti grešnik od drugih uslijed toga što je on član jedne zajednice, zajednice ljubavi, tj. Crkve koja putuje na zemlji, zatim trpi u čistilištu i napokon trijumfira na nebu. »Svjesno zbacivanje nauke o oprostima«, veli kard. Journet, »predstavljalo bi odbacivanje ili omalovažavanje jedne ili više tačaka naprijed navedene kršćanske nauke na kojoj se temelji nauka o oprostima.« (Isp. str. 16).

Kard. Journet ukratko razvija te doktrinalne temelje nauke o oprostima inzistirajući na ljubavi. »Oprost vremenite kazne naših grijeha samo je drugotnog značenja, to je samo jedan dodatak. To je za ljubav samo prigoda da se može vježbati« (str. 29). Bolje je, dakle, ući u čistilište s većim stepenom ljubavi pa makar s većim teretom vremenitih kazna nego obratno. Tko to ne razumije taj sebe osuđuje da ništa neće razumjeti od nauke o oprostima (str. 29). I samo čistilište »jedna je vrst izgnanstva u kojem se trpi u ljubavi i od ljubavi, ali samo u smislu ekspijacije i zadovoljštine« (str. 34).

U drugom dijelu izlaže se nauka o oprostima.

»I on je pomirna žrtva za naše grijeha, i ne samo naše nego i svega svijeta«, citira kardinal sv. Ivana (1 Iv 2, 2). Isus je svojom mukom, smrću i uskrsnućem dao neizmjernu naknadu za grijeha svega svijeta. Toj neizmjernoj naknadi pridružuju se zasluge bl. Djevice Marije, svetaca u nebu i svetih ljudi na zemlji. To je »blago« kojim raspolaže Crkva, tj. drugi Krist na zemlji. To je sve nauka pape Klementa VI (bula *Unigenitus Dei Filius*, 1343), Lava X (bula *Exsurge, Domine*, 1520), Pija VI (bula *Auctorem fidei*), itd.

Ove izobilne naknade (satisfactio-nes superabundantes) prelaze na grešnike na dva načina: na *spontani i gotovo prirodni način*, bez obzira na bilo kakav auktoritativan intervent, uslijed ljubavi koja povezuje sve članove Crkve u jednu zajednicu i koja čini da su sva dobra svim članovima zajednička. Ovaj prvi način nema kao direktan efekt oprost od vremenskih kazna, nego on jača u vršenju dobrih djela sve članove »općinstva svetih«, a onda se indirektno, uslijed vršenja dobrih djela, smanjuje i kazne.

Drugi je način *direktno otpuštanje kazna za grijeha*. Crkva na Zapadu otkrila je, uslijed dugog razmatranja o grijehu, dvostruki misterij: vremenitu kaznu koju zaslužuje grijeh i blago preizobilnih zasluga Krista i svetaca koje se mogu izliti na nas. Crkva može auktoritativno odrediti uvjete kojima se njezini sinovi moraju podvrći ako hoće da postanu dionici zasluga Krista i svetaca i da tako postanu dionici vremenitih oprosta.

Najbolje tumačenje te nauke dao je sv. Toma. On je tu nauku argumentirao iz prakse Crkve (str. 46).

Crkva, dakle, ne može pred Bogom — coram Deo — direktno oprostiti određeni dio vremenitih kazna (nepotpuni oprost) niti sve vremenite kazne (potpuni oprost), nego Crkva stavlja uvjete pod kojima vjernici, koji te uvjete ispune, mogu dobiti nepotpuni, odnosno potpuni oprost. Crkva postupa auktoritativno u određivanju uvjeta koji vrijede i pred

Bogom, ali ona ne može postupati auktoritativno pred Bogom u otpuštanju kazna, kao što postupa auktoritativno pred Bogom u otpuštanju grijeha. Crkva nudi grešniku određeni dio od preizobilnih zasluga Krista i svetaca te mu stavlja uvjete pod kojima te zasluge može dobiti. Ako grešnik tih uvjeta ne ispuni, ne dobije oprost, dotično dobije samo toliko koliko ispuni uvjete. Za potpuni oprost svakako se traži da grešnik nema ni najmanjeg prijanjanja, ni najmanje sklonosti prema bilo kakvom, pa i malom grijehu. Takvo će se pak raspoloženje vrlo teško u koga naći, pa će se potpuni oprost vrlo teško ostvariti (str. 52). Tako Crkva dijeli oprost na način isplaćivanja — per modum solutionis, a ne na način odrješivanja — per modum absolutio-nis. Kard. Journet uvjerljivo dokazuje kako u toj stvari Crkva nije promijenila nauku nego samo način izražavanja.

U zaključku svoje rasprave auktor se osvrće na intervente u Konkildu »patrijarha čitavoga Istoka«, Maksimosa IV, koji je iznio mišljenje da je nauka o oprostima krivi zaključak zapadne Crkve, nelogično kodificiran u Tridentinskom koncilu; na koncilski intervent kard. Döpfnera koji je tražio da nauka o oprostima bude iz temelja i potpuno obnovljena u smislu nauke K. Rahnera, prema kojemu su oprost samo običan sakramental, u kojemu se Crkva zalaže molitvom — per modum supplicationis tantum — da se nekome oprost kazne, kao što se npr. zalaže da se nekome povrati zdravlje. Po toj naime nauci Crkva može opraštati samo one kanonske kazne kojima je ona auktor, a ne može auktoritativno postavljati uvjete za opraštanje kazne pred Bogom, koju je grešnik pred Bogom zaslužio. Koncil je doduše, kaže auktor, iskreno pljeskao kard. Döpfneru, ali — zaključuje svoju raspravu švicarski teolog (str. 68) — »taj misterij može se lako omalovažiti, deformirati, iskriviti. Ipak bi bila ludost okrenuti leđa svemu onome što je lijepo i delikatno baš zato što može lako biti omalovaženo i iskrivljeno. Gdje bismo onda završili?«

Frane Franić